

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ  
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**  
Кафедра загальної екології, радіобіології та безпеки життєдіяльності

**“ЗАТВЕРДЖУЮ”**  
Факультет захисту рослин,  
біотехнологій та екології  
“21” 05. 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА  
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
Безпека праці і життєдіяльності**

Галузь знань G «Інженерія, виробництво та будівництво»

Спеціальність G2 «Технології захисту навколишнього середовища»

Освітньо-професійна програма «Технології захисту навколишнього середовища»

Факультет захисту рослин, біотехнологій та екології

Розробники: Валерія БОНДАРЬ, канд. с.-г. наук, доцент

Лариса ПІСКУНОВА, канд. с.-г. наук, доцент

Київ – 2026 р.

### Опис навчальної дисципліни «Безпека праці і життєдіяльності»

Дисципліна «Безпека праці і життєдіяльності» складається з двох основних частин «Безпека праці» та «Безпека життєдіяльності», які охоплюють теорію і практику захисту людини від небезпечних і шкідливих факторів у всіх сферах людської діяльності, збереження безпеки і здоров'я в середовищі існування. *Безпека праці* - правові норми трудового законодавства, виробнича санітарія та гігієна праці, електробезпека. *Безпека життєдіяльності* забезпечує загальну грамотність в галузі безпеки: ідентифікація (розпізнавання) небезпек, профілактику ідентифікованих небезпек відповідно до згаданої концепції залишкового ризику та дії в умовах надзвичайних ситуацій, надання домедичної допомоги потерпілим у разі нещасних випадків. Розв'язання зазначених завдань у системі підготовки майбутніх фахівців спрямовано на формування активної позиції з питань забезпечення безпеки та відповідальності за особисту і колективну безпеку в швидкозмінних умовах сучасного суспільства.

| Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь                     |                                                  |        |
|-------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|--------|
| Освітній ступінь                                                                    | бакалавр                                         |        |
| Спеціальність                                                                       | G2 «Технології захисту навколишнього середовища» |        |
| Освітньо-професійна програма                                                        | Технології захисту навколишнього середовища      |        |
| Характеристика навчальної дисципліни                                                |                                                  |        |
| Вид                                                                                 | обов'язкова                                      |        |
| Загальна кількість годин                                                            | 120                                              |        |
| Кількість кредитів ECTS                                                             | 4                                                |        |
| Кількість змістових модулів                                                         | 4                                                |        |
| Курсовий проект (робота) (за наявності)                                             | -                                                |        |
| Форма контролю                                                                      | екзамен                                          |        |
| Показники навчальної дисципліни<br>для денної та заочної форм здобуття вищої освіти |                                                  |        |
|                                                                                     | денна                                            | заочна |
| Курс (рік підготовки)                                                               | 2                                                |        |
| Семестр                                                                             | 1                                                |        |
| Лекційні заняття                                                                    | 30 год.                                          | год.   |
| Практичні, семінарські заняття                                                      | 30 год.                                          | год.   |
| Лабораторні заняття                                                                 | - год.                                           | год.   |
| Самостійна робота                                                                   | 60 год.                                          | год.   |
| Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти          | 4 год.                                           |        |

## **1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни**

Мета полягає у набутті здобувачем вищої освіти компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також здатність ефективно керувати безпекою праці, враховуючи пріоритет життя та здоров'я працівників над результатами виробничої діяльності, з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду

Завдання передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях.

### ***Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню «Безпека праці та життєдіяльності»***

Відповідно до типових структурно-логічних схем вищої та фахової передвищої освіти України, її вивчення базується на знаннях, отриманих під час опанування **природничо-наукових, загальноосвітніх та правових дисциплін.**

#### **1. Природничо-наукові та базові дисципліни**

- Біологія (або Анатомія та фізіологія людини) — надає знання про будову людського організму, його реакції на подразники.
- Хімія — необхідна для розуміння властивостей токсичних, горючих та вибухонебезпечних речовин, а також хімічних процесів під час пожеж.
- Фізика — закладає розуміння дії електричного струму, електромагнітних полів, шуму, вібрації, радіоактивного випромінювання та механічних чинників на людину.

#### **2. Соціально-гуманітарні та правові дисципліни**

- Правознавство (Трудове право) — ознайомлює з основами законодавства України, правами та обов'язками громадян, нормативно-правовими актами, регулюванням робочого часу та відпочинку.
- Психологія (Соціологія) — допомагає вивчити «людський фактор», психологічні причини виникнення небезпечних ситуацій.

#### **3. Дисципліни довузівської чи базової підготовки**

- Основи здоров'я / Основи безпеки життєдіяльності — шкільний або коледжний базовий курс, що закладає первинні навички самозахисту, здорового способу життя та домедичної допомоги.

#### ***Набуття компетентностей:***

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля, збалансованого природокористування, або у процесі навчання, що передбачає застосування теоретичних основ та методів технологій захисту навколишнього середовища, та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

K02. Знання і критичне розуміння предметної області та професійної діяльності.

К05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

**Програмні результати навчання (ПРН):**

ПР03. Вміти використовувати інформаційні технології та комунікаційні мережі для природоохоронних задач.

ПР07. Здійснювати науково-обґрунтовані технічні, технологічні та організаційні заходи щодо запобігання забруднення довкілля.

**2. Програма та структура навчальної дисципліни «Безпека праці і життєдіяльності» для**

**–повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти**

| Назви змістових модулів і тем                                                                                                    | Кількість годин |              |   |     |     |      |              |              |    |     |     |      |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------------|---|-----|-----|------|--------------|--------------|----|-----|-----|------|
|                                                                                                                                  | Денна форма     |              |   |     |     |      | Заочна форма |              |    |     |     |      |
|                                                                                                                                  | усього          | у тому числі |   |     |     |      | усього       | у тому числі |    |     |     |      |
|                                                                                                                                  |                 | л            | п | лаб | інд | с.р. |              | л            | п  | лаб | інд | с.р. |
| 1                                                                                                                                | 2               | 3            | 4 | 5   | 6   | 7    | 8            | 9            | 10 | 11  | 12  | 13   |
| Змістовий модуль 1. Принципи забезпечення життєдіяльності                                                                        |                 |              |   |     |     |      |              |              |    |     |     |      |
| Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з БЖД. Методологія вивчення                                                                | 14              | 4            | 4 |     |     | 6    | 8            | 1            | 1  |     |     | 6    |
| Тема 2. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей                                                                | 14              | 4            | 4 |     |     | 6    | 8            | 1            | 1  |     |     | 6    |
| Тема 3. Людина - відкрита біоенергетична та духовно-інформаційна система                                                         | 18              | 6            | 6 |     |     | 6    | 8            | 1            | 1  |     |     | 6    |
| Тема 4. Техногенні небезпеки та їхні наслідки                                                                                    | 13              | 4            | 4 |     |     | 6    | 8            | 1            | 1  |     |     | 6    |
| Змістовий модуль II Організаційно-функціональна структура та методологія безпеки                                                 |                 |              |   |     |     |      |              |              |    |     |     |      |
| Тема 5. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Поведінкові реакції населення у НС                           | 15              | 4            | 4 |     |     | 6    | 7            | 1            |    |     |     | 6    |
| Тема 6. Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС | 13              | 4            | 4 |     |     | 8    | 7            | 1            |    |     |     | 6    |
| Тема 7 Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС."         | 13              | 2            | 2 |     |     | 4    | 3            |              |    |     |     | 3    |
| Тема 8 Управління силами та засобами ОГ під час НС                                                                               | 13              | 2            | 2 |     |     | 4    | 3            |              |    |     |     | 3    |

|              |     |    |    |  |  |    |    |   |   |  |    |
|--------------|-----|----|----|--|--|----|----|---|---|--|----|
| УСЬОГО ГОДИН | 120 | 30 | 30 |  |  | 60 | 52 | 6 | 4 |  | 42 |
|--------------|-----|----|----|--|--|----|----|---|---|--|----|

### 3. Теми лекцій

| № з/п | Назва теми                                                                                                               | Кількість годин |
|-------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1     | Категорійно-понятійний апарат з БЖД. Методологія вивчення.                                                               | 4               |
| 2     | Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей                                                                | 4               |
| 3     | Людина - відкрита біоенергетична та духовно-інформаційна система                                                         | 4               |
| 4     | Техногенні небезпеки та їхні наслідки.                                                                                   | 6               |
| 5     | Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Поведінкові реакції населення у НС                           | 4               |
| 6     | Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС | 4               |
| 7     | Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС."        | 2               |
| 8     | Управління силами та засобами ОГ під час НС                                                                              | 2               |
|       | Всього                                                                                                                   | <b>30</b>       |

### 4. Теми практичних занять

| № з/п | Назва теми                                                                                                                                                                                                | Кількість годин |
|-------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1     | Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для життя людини                                                                                                                                      | 4               |
| 2     | Визначення рівня метеочутливості людини                                                                                                                                                                   | 4               |
| 3     | Інфекційні захворювання. Характеристика деяких збуджувачів. Правила поведінки населення при проведенні ізоляційно-обмежувальних заходів. Порядок проведення дезінфекції, дезінфікуючі речовини та розчини | 6               |
| 4     | Визначення основних психофізіологічних властивостей людини та їх вплив на безпеку                                                                                                                         | 4               |
| 5     | Аналіз безпеки під час роботи зі шкідливими та вибухопожежонебезпечними речовинами                                                                                                                        | 4               |
| 6     | Техногенні небезпеки та їхні наслідки                                                                                                                                                                     | 4               |
| 7     | Хімічна безпека                                                                                                                                                                                           | 4               |
|       | Всього                                                                                                                                                                                                    | <b>30</b>       |

### 5. Теми самостійної роботи

| № з/п | Назва теми                                              | Кількість годин |
|-------|---------------------------------------------------------|-----------------|
| 1     | Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для | 4               |

|    |                                                                                   |           |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------|
|    | <u>життя людини</u>                                                               |           |
| 2  | Розрахунок біологічного віку та темпу старіння                                    | 4         |
| 3  | Інфекційні захворювання                                                           | 4         |
| 4  | Визначення основних психофізіологічних властивостей людини та їх вплив на безпеку | 4         |
| 5  | Аналіз небезпеки хронічного отруєння ртуттю                                       | 4         |
| 6  | Розрахунок мікроклімату закритих приміщень                                        | 4         |
| 7  | Біоритми та їх роль у збереженні здоров'я людини                                  | 4         |
| 8  | Порядок дій при виникненні надзвичайних ситуацій                                  | 4         |
| 9  | Розслідування нещасних випадків невиробничого характеру.                          | 4         |
| 10 | Розслідування нещасних випадків виробничого характеру.                            | 4         |
| 11 | Вимоги до якості харчових продуктів. Раціональне та здорове харчування            | 4         |
| 12 | Підготовка для виступів на семінарах, круглих столах, наукових конференціях       | 6         |
| 13 | Написання рефератів і доповідей                                                   | 8         |
| 14 | Підготовка до підсумкової атестації.                                              | 2         |
|    | <b>ВСЬОГО</b>                                                                     | <b>60</b> |

#### **6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:**

усне або письмове опитування;  
тестування (за темами, модульне, підсумкове);  
співбесіда;  
захист практичних, самостійних робіт;  
екзамен.

#### **7. Методи навчання:**

метод проблемного навчання (лекція, дискусія, співбесіда);  
метод практико-орієнтованого навчання (практичні заняття);  
наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);  
метод навчальних дискусій;  
робота з навчально-методичною літературою (конспектування, анотування, рецензування);  
відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані);  
самостійна робота (виконання завдань);  
індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

## 8. Оцінювання результатів навчання.

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- тестування за темами;
- захист практичних робіт;
- захист самостійних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

### 8.1 Розподіл балів за видами навчальної (БЖД)

| Вид навчальної діяльності                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Результати навчання                                                                                                                                                                                                                                      | Оцінювання           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
| <b>Модуль 1</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                          |                      |
| П.1 Тема. Кількісна і якісна оцінка небезпеки. <i>Практичне заняття №.1.</i> Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для життя людини<br><i>Самостійна робота:</i> виконання практичної роботи №1 в Ельорні.                                                                                                       | <u>Знати</u> основні поняття та терміни дисципліни.<br><u>Вміти</u> ідентифікувати небезпеки. <u>Розрізняти</u> НС і обсяги заподіяних або очікуваних збитків.<br><u>Оцінювати</u> рівні небезпек за допомогою імовірнісних структурно-логічних моделей. | 3<br><br>5           |
| П.2. Тема. Природні небезпеки<br>Практичне заняття №.2 Інфекційні захворювання. Імунітет. Правила поведінки населення при проведенні ізоляційно-обмежувальних заходів.<br><i>Самостійна робота:</i> виконання практичної роботи №2 в Ельорні.                                                                                  | <u>Класифікувати</u> пожежі у природних екосистемах, біологічні небезпеки.<br><u>Розрізняти</u> патогенні мікроорганізми, пандемії, епідемії, масові отруєння людей.                                                                                     | 4<br><br>5           |
| П.3. Практичне заняття №3 Визначення психофізіологічних властивостей людини та вплив їх на безпеку.<br>П.4. Тема. Пожежна безпека. <i>Практичне заняття №5.</i> Аналіз небезпеки під час роботи зі шкідливими та вибухопожежонебезпечними речовинами.<br><i>Самостійна робота:</i> виконання практичної роботи №3-4 в Ельорні. | <u>Знати</u> основні поняття та терміни, що стосується біологічних загроз.<br><u>Вміти</u> розрізняти інфекційні захворювання за патогенністю ;<br><u>Знати</u> техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу.            | 4<br><br>4<br><br>15 |
| <b>Модульний тест</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>60</b>            |
| <b>Всього за модуль 1</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>100</b>           |
| <b>Модуль 2</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                          |                      |

|                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|
| П.5. Тема. Техногенні небезпеки та їхні наслідки. <i>Практичне заняття №4</i><br>Шумове забруднення атмосфери в містах та коефіцієнт його соціальної небезпеки<br><i>Самостійна робота:</i> виконання практичної роботи №5 в Ельорні. | <u>Розрізняти</u> класифікацію, номенклатуру і одиниці виміру вражаючих факторів хімічної дії джерел техногенних небезпек.                                                                                                                                                                                                             | <b>3</b><br><br><b>10</b> |
| П.6. Тема. Надання першої допомоги<br>Практичне заняття №6. Долікарняна допомога: Серцево-легенева реанімація (СЛР)<br><i>Самостійна робота:</i> виконання практичної роботи №6 в Ельорні.                                            | <u>Знати</u> основні властивості організму та єдність систем та цілісність організму людини.. <u>Розрізняти</u> та <u>аналізувати</u> різні види імунітету. Виділяти основні характеристики адаптаційних процесів. <u>Вміти</u> проводити СЛР                                                                                          | <b>2</b><br><br><b>10</b> |
| П.7. Тема. Надання першої допомоги<br>Практичне заняття №7 Зупинка кровотечі Судоми, інсульт, гіпоглікемія.<br><i>Самостійна робота:</i> виконання практичної роботи №7 в Ельорні.                                                    | <u>Знати</u> соціальні фактори, що впливають на життя людини. <u>Вміти</u> надавати психологічну та медичну реабілітацію постраждалого населення. <u>Вміти</u> та <u>розрізняти</u> види кровотеч.                                                                                                                                     | <b>3</b><br><br><b>10</b> |
| П.8. Тема. Надання першої допомоги<br>Практичне заняття №8 Алергічні реакції та анафілактичний шок.<br><i>Самостійна робота:</i> виконання практичної роботи №8 в Ельорні.                                                            | <u>Дізнатися</u> про алгоритм MARCHE та його складові, факти про кров, ознаки кровотечі та кровоспинні засоби, джгути та важливі принципи роботи з ними, основи зовнішнього масажу серця та методи зупинки немасивних кровотеч, дії для зігрівання потерпілого та опіках трьох ступенів, а також загальну хронологію надання допомоги. | <b>2</b><br><br><b>10</b> |
| <b>Всього за модулем 2</b>                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>100</b>                |
| <b>Навчальна робота, <math>(M1 + M2 + M3 + M4)/4 \cdot 0,7</math></b>                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>70</b>                 |
| <b>Екзамен</b>                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>30</b>                 |
| <b>Всього за курс</b>                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>100</b>                |

## 8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

| Рейтинг здобувача вищої освіти, бали | Оцінка за національною системою (екзамени/заліки) |
|--------------------------------------|---------------------------------------------------|
| 90-100                               | відмінно                                          |
| 74-89                                | добре                                             |
| 60-73                                | задовільно                                        |
| 0-59                                 | незадовільно                                      |

## 8.3. Політика оцінювання

|                                                 |                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Політика щодо дедлайнів та перескладання</b> | Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). |
| <b>Політика щодо академічної доброчесності</b>  | Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу   |
| <b>Політика щодо відвідування</b>               | Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)     |

## 9. Навчально-методичне забезпечення:

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни «Безпека праці і життєдіяльності»: - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1415>
2. Піскунова Л.Е. Бондарь В.І., Зубок Т.О. Безпека праці та життєдіяльності: Підручник. Київ, 2022. 396с.

## 10.Рекомендовані джерела інформації

1. Білько Т.О. Домедична допомога на підприємстві: Методичні вказівки щодо проведення ділової гри. Київ, 2020. 18 с.
2. Войналович О.В. Методи планування витрат на охорону праці: Методичні вказівки щодо виконання практичної роботи. Київ, 2019. 18 с.
3. Запорожець О.І, Халмурадов Б.Д. та ін. Безпека життєдіяльності: Підручник. Київ: «Центр учбової літератури», 2013. 448 с.
4. Коритко З. І. Фізіологічна характеристика станів організму : Посібник. Львів, 2019. 119 с.
5. Перша допомога при гострих патологічних та екстремальних станах. Реаніматологія : лекція. Львів, 2019. 13 с.